

Oerkracht van leven

Interview met Ans Feijen door Diana Vernooij

‘Vanaf 2000 zocht ik contact met oervolken. Ik ben in de Sahara geweest bij de Toeareg, ik was op Groenland, in Guatemala, Tibet, Ladakh. De laatste zeven jaar reisde ik op en neer naar West-Papoea.’

‘Mijn reizen heb ik altijd zelf gefinancierd. Ik ben nooit in de verleiding gekomen om mijzelf als ontwikkelingswerker te zien. Als je je verbindt aan een ontwikkelingsorganisatie zit je vast aan een opdracht: er moet iets gerealiseerd worden daar. Organisaties die vooral iets willen brengen, gaan voorbij aan wat de kracht en schoonheid van de Papoea's is en hoe zij de dingen organiseren. Ik vind dat arrogant en heb altijd het tegendeel gedaan. Ik ben naar Papoea gegaan omdat ik wist dat ik er veel kon leren. Zij gaven mij het allerbeste van wat zij te geven hadden en in wederkerigheid gaf ik hun het beste van mijzelf.

Omdat ik me steeds meer verbonden voelde, ging ik telkens weer terug. Zeven keer ben ik naar Papoea gegaan en dan steeds voor drie maanden, omdat ik vanwege het visum, de mensen die mij in Nederland lief zijn, het geld en mijn gezondheid weer weg moest. Dan ging ik terug om te werken en te sparen voor weer een ticket. Ik nam een enkele reis, ik regelde niets van tevoren. Ik zag wel.’

Portemonnee

‘Ik begon als vanzelf met straatkinderen te werken. Naar straatkinderen hoef je niet te zoeken. Ik ging met ze picknicken, en toen kwamen er volwassenen op af en van de ene volwassene kwam ik bij de andere. Dat wijst zichzelf. Ik zorgde ervoor dat ik vrij was om me te verbinden met de mensen die ik goed vond en te switchen als ik iemand trof die ik niet vertrouwde. Dat deed ik vanuit mijn intuïtie. Soms kwam ik in situaties terecht waar ik zo snel mogelijk uit moest zien te komen. Maar er waren altijd mensen die mij op weg hielpen. Door sterk in het moment te blijven, door te blijven voelen of ik nog ja kon zeggen, ben ik in contact gekomen met de juiste mensen.

Ik werd uitgenodigd binnen de gemeenschap te wonen. Ik kreeg als vanzelfsprekend, zonder dat iemand mij nog kende, de beste plek in de woning. De familie waar ik bij woonde gaf mij te eten, kookte voor mij het water uit de rivier en maakte voor mij een beschutte plek waar ik kon douchen en naar het toilet kon gaan. De gemeenschap

zorgde voor mijn veiligheid. Tijdens moeilijke trajecten werd ik bij de hand genomen, werd mijn rugzak overgenomen en droegen ze me op hun rug naar de overkant van de rivier. De mensen bij wie ik woonde vertelden me over hun zorgen en problemen. Steeds onderscheidde ik wat juist was en wat niet. Soms wilde iemand vooral geld. Dat wilde ik niet en dat liet ik zien. Doordat ik niet steeds mijn portemonnee trok en niet overal een financiële oplossing gaf, verdwenen de mensen die uit winstbejag met mij omgingen.’

Varkensvlooiën

‘In de gemeenschap waar ik woonde kwamen ziekten voort uit de leefwijze. De mensen sliepen samen met de varkentjes, men dronk uit de rivier waarin de ontlasting van de dieren dreef. In het begin deed ik dit ook allemaal, al vroeg ik om gekookt water. Maar ik werd ziek. Toen ben ik gaan ingrijpen, allereerst gewoon voor mezelf, het was puur overlevingsdrang. We raakten in gesprek en toen ontstond er interesse. Varkensvlooiën >

Als je met
een volk
optrekt, doe
het dan ook
vanuit de
kracht van
dat volk

vreten diepe gaten in de huid. We gingen zout halen om die diepe wonden schoon te maken. We gingen water koken, zetten de varkens apart, kochten spullen ter bestrijding van de mijnwormen, waar niet alleen ik last van had, maar zij ook.

Ik vertelde over hygiëne. Andersom vertelden zij mij wat ik niet moest doen. Daarom is veel gelukt. Ik woonde niet in een huis met glas en had geen auto zoals veel ontwikkelingswerkers, die op afstand bleven. Ik sliep in een hut met stro. Ik maakte de kinderen in het dagelijks leven mee en leefde hun leven.

Papoea's zijn arm. Ze eten daarom vaak alleen maar zoete aardappelen. Al het goede eten dat ze verbouwden, fruit, groenten, verkochten de vrouwen op de markt.

Daarom verzwakten ze en gingen ze dood aan diarree, longontsteking, mijnwormen. Kinderen overleden aan aids, vaders kwamen om in de gevechten. Ook overleden veel mensen aan hepatitis B, en aan een parasiet waaraan ik zelf ook bijna ben doodgegaan.

In de periode dat ik er was, overleed er iedere dag wel een volwassene of een kind. Er waren dagelijks indrukwekkende crematies. In het begin mocht ik daar niet bij zijn, maar later mocht ik mee. Dat was een eer. Zo lieten de mensen mij weten dat ik echt bij de gemeenschap hoorde. De rouwende vrouwen namen mij de eerste keren in hun midden, net alsof ik hun kind was, ze drukten mij tegen hun borst op al die momenten dat het crematieritueel zo heel confronterend was. Na een aantal uren kwamen de mannen mij halen en zorgden voor mij zoals zij ook voor hun zonen zorgen als die voor de eerste keer een crematie bijwonen.'

Straatkinderen

'Ik ontmoette Akhy Logo, die zelf een straatkind was geweest en zich van jongs af bekommerde om zijn lotgenoten. Hij gaf hun een slaapplek, veiligheid, eten, zodat

deze kinderen uit de prostitutie konden stappen en weer naar school gingen. Hij wilde erg graag een school waar hij de straatkinderen op een eigen, aangepaste manier onderwijs kon geven zonder hen te beroven van hun 'straatleven'. Ik raakte betrokken en was onder de indruk van wat hij allemaal met de kinderen had bereikt. We trokken dagelijks met elkaar en met de straatkinderen op.

Papoea's plannen niet, ze spelen in op het moment. Ik kan dat ook, inspelen op het moment. Dit heb ik tijdens een lang verblijf in de Sahara, bij de Toeareg geleerd. Maar ik kan ook plannen. In samenwerking met Akhy hield ik in de gaten met welke kinderen we bezig waren en wat we nog moesten doen. We speelden in op elkaars kracht en dat leverde hele mooie dingen op.

Akhy begon me eerst mondjesmaat, maar later meer en meer, te vertellen over zijn frustraties. Om geld te genereren repareerde hij wekenlang computers. Hij investeerde het verdiende geld in zijn project. Toen ik zag hoe oververmoeid hij raakte, ben ik met hem mee gaan denken. Samen ontdekten we hoe het effectiever kon. Ik raakte gemotiveerd om hem financieel te helpen zodat hij zijn school kon realiseren. In Nederland ging ik geld zoeken om zijn werk te kunnen financieren.'

Vertaalslag

'Ik werkte bijna alleen maar met lokale bevolking. Op westerse mensen knapte ik af. Wat ontwikkelingsorganisaties willen is een pilot die ze, als deze succesvol is, overall kunnen uitrollen. Papoea's denken niet abstract, dus dat werkt niet. Als je met een volk optrekt, doe het dan ook vanuit de kracht van dat volk.

Amelia en Ones hoorden bij een van de families waar ik thuis was. Met Henk Hoogerink, een Nederlander, werkten ze al jarenlang samen aan een kraamkliniek. Toen ik bij hen was, liep de frustratie bij Amelia en Ones hoog op. Ze vertelden mij over alle dingen

Toen heb ik met twintig stenen een cirkel getrokken en ben erin gaan zitten. Dat werkte

waar ze tegen aanliepen. Ik heb toen contact gezocht met Henk om de vertaalslag te maken. Dat werkte. Hij vertelde dat het om veel geld ging en dat hij verantwoording moest afleggen aan een fonds, volgens bepaalde eisen. Ik ben toen met Ones en Amelia mee gaan denken. We vonden, in samenspraak, manieren die pasten bij de Papoea's en die acceptabel waren voor de sponsors in Nederland. Twee jaar geleden is de kraamkliniek geopend. Amelia heeft er de leiding en draagt bij aan het verminderen van de kindersterfte.'

Lijden

'Mijn grootste uitdaging zit in mijn uithoudingsvermogen. In Papoea raakt men elkaar vaak en veel aan. Dit was voor mij een helende ervaring. Steeds weer was er dat fysieke contact, dat gevoel van samenzijn, bij elkaar horen. Maar aan de andere kant heb ik behoefte aan rust en tijd voor mezelf en soms wilde ik geen anderen in mijn territorium. Papoea's doen dat steeds. Die kruipen altijd dicht tegen elkaar aan en zijn er niet aan gewend om afstand te bewaren. Daardoor raakte ik soms overprikkeld. Dan moet

ik goed op mezelf passen. Op een dag was ik na een lange trektocht heel moe. Toen heb ik met twintig stenen een cirkel getrokken en ben erin gaan zitten. Dat werkte, onder grote hilariteit, maar het werkte. Ik had een cirkel van anderhalve meter vrijheid om me heen gemaakt. Ik ging in mijn dagboek schrijven. Ze zaten nog wel om me heen en keken naar mij, maar fysiek was ik even los. Daarna hadden we een heel leuk gesprek over onze verschillen, over wat we doen als we aan onze persoonlijke grenzen zijn gekomen. Door mijn verblijf bij oervolken kwam ik in contact met de cyclus van leven en dood. Ik heb veel verschrikkelijke dingen gezien. Er was altijd sprake van oorlog, van onderdrukking, corruptie, onrecht. Samen met de mensen bij wie ik verbleef, leefde ik daarmee. Natuurlijk was er ook sprake van verzet, van pogingen om de situatie te veranderen, maar tegelijkertijd leven de Papoea's, en ook de Toereg en de Tibetanen, sterk in het hier en nu. Het was de reden dat ik daar was. Bij hen ben ik in contact gekomen met de oerkracht en heb ik geleerd in harmonie te zijn met wat er is.

Terug in Nederland kreeg ik problemen. Toen ik niet langer gedragen werd door de levenskracht van de mensen, moest ik die in mezelf hervinden, me daar innerlijk mee verbinden. Dat lukte niet zomaar. Opeens kwam ik in een heel diep rouwproces terecht. Ik huilde zonder dat ik wist waarom. Terugkijkend weet ik dat ik heb gehuild om het gevoel van afgescheiden zijn, van niet in contact zijn met de schoonheid en de oerkracht van het leven. Toen ik zomaar opeens de levenskracht van de straatkinderen in mijn hart terugvond, voelde ik me diep geheeld. Ik zag het lijden, maar ik was weer in verbinding met dat wat groter is: de oerkracht van het leven.'

Sjamanen

'In 1992 ben ik begonnen met vipassana en in 1997 met sjamanisme. Jotika Hermsen en Jan van der Stappen zijn vanaf het begin mijn leraren. Ik zat, toen ik in Papoea was, midden in een conflict tussen sjamanisme en boeddhisme. Ik worstelde met de vraag in welke richting ik verder moest gaan, waar ik leiding moest nemen. Ik kwam niet uit het dilemma. Van jongs af heb ik me sterk verbonden

gevoeld met God en met Het Licht. In de vipassanaretraites vond ik de stilte in mezelf terug, in de afzondering kwam ik weer in de geestelijke sferen van Licht. Tien jaar lang deed ik twee of meer retraites per jaar. In vipassana groeide ik enorm, ik kreeg veel inzichten. Ik heb me leren losmaken van het automatisch resoneren met iedereen om me heen. Ik wist niet dat ik dat van nature deed, ik leerde te kijken naar het onderscheid tussen jou en mij. Ik leerde alles waarnemen zonder er in mee te gaan. Jotika Hermsen heeft me door haar accepterende houding en liefdevolle bejegening veel gegeven en laten ervaren. Ik ben dankbaar voor alles wat zij mij heeft geleerd. Vipassana heeft me geholpen om onmogelijke situaties uit te houden, om niet weg te gaan van de pijn.

Als ik uit een retraite kwam, gaf Jan van der Stappen mij vaak weerwoord. Door de retraite raakte ik onthecht. Ik deed dit al van nature, door vipassana werd die neiging in mij sterker. De sjamanistische traditie heeft me geholpen om de juiste verbinding te ervaren, om mijzelf op een aardse en fysieke wijze te beleven. Later begreep ik de essentie van >